

איגוד לשכות המסחר

ארגון העסקים הגדול בישראל

אוריאל לין, נשיא

25 פברואר 2020
סימוכין: 1235716

לתשומת לב אישית

לכבוד
חה"כ אלי כהן
שר הכלכלה והתעשייה
משרד הכלכלה והתעשייה

מכובדי,

נוכח המצב החדש שנוצר בהשפעת התפשטות וירוס הקורונה, קיימנו לאחר שיחה עם גבי נעמה קאופמן-פס, מפגש של חברי לשכה פעילים בתחומי היבוא, השילוח והקמעונאות על מנת לקבל תמונת מצב ולמפות קשיים מיוחדים.

לאחר דיון יסודי בנושא, הכין סמנכ"ל יבוא מכס ותקינה בלשכה, מר רוז הילמן, מסמך מקיף הנותן תיאור מצב ענפי, וכן שורת המלצות ראשוניות באשר לשינוי הנחוץ במדיניות הממשלה בהתמודדות עם המצב החדש שנוצר. הנייר מצורף כאן.

בכל מה שנוגע לתיאום עם משרדי ממשלה אחרים, אנו מצפים כמובן שמשרדך יוביל את התיאומים הנדרשים.

בידידות

אוריאל לין

העתק:

מר שי רינסקי, מנכ"ל משרד הכלכלה והתעשייה
גבי נעמה קאופמן-פס, משנה ומ"מ מנכ"ל משרד הכלכלה והתעשייה
מר יעקב וכטל, הממונה על התקינה, משרד הכלכלה והתעשייה
מר יעקב ערן, מנהל רשות המסים

לשכת המסחר תל אביב והמרכז / לשכת המסחר והתעשייה חיפה והצפון / לשכת המסחר ירושלים
לשכת המסחר והתעשייה באר-שבע והנגב / לשכת המסחר - העצמאים אילת / לשכת המסחר נצרת

בית לשכת המסחר, רח' החשמונאים 84 ת"א 6713203 • ת.ד. 20027 ת"א 6120001
טל. 03-5631010 • פקס 03-5619025 • www.chamber.org.il • chamber@chamber.org.il

25.2.2020

סימוכין: 1235325

נייר עמדה

השפעת משבר הקורונה על המגזר העסקי

הצעות לדרכי התמודדות ראשוניות

תמונת מצב וניתוח:

משבר הקורונה משתק את מרבית המפעלים בסין וגם באותם אזורים שמתאפשרת חזרה לעבודה, יש חשיפה לסנקציות מחמירות על מפעל במידה ויתגלה שיש בו חולי קורונה, מה שפוגע במוטיבציה של הנהלות לחדש פעילות.

במפעלים רבים קיימים מלאים שניתן יהיה לשלח בצורה מהירה כשהעובדים יחזרו לפעילות וכשהמובילים היבשתיים, שכרגע רק 30% מהם פעילים (וגם הם במגבלות רבות) יחזרו לשגרה, אבל קיים סיכוי גבוה שהמלאים הללו ישמשו קודם כל את המשק הסיני עצמו ובהמשך יישלחו לרחבי העולם לפי עדיפויות שלא בהכרח ייכללו את ישראל הקטנה.

חשוב להבין שהפסקת הייצור בסין פוגעת בכלל שרשרת האספקה העולמית. גם מפעל בישראל או בגרמניה עלול למצוא עצמו מושבת בגלל רכיב או חומר גלם אפילו אם זה יהיה רק אחד שחסר לו מתוך אלפי רכיבים אחרים שנדרשים לייצור.

יבואנים מציינים שהם לא סומכים על המידע שמגיע מסין. אין להם אפשרות להגיע למפעלים וכך גם לא ניתן לקיים בקרת איכות על הייצור, שנדרשת בחלק מהקטגוריות.

אניות יש אבל יוצאות מסין ריקות. להבנתנו, חברות ספנות כבר מדלגות לא מעט על הנמלים הסיניים ובהעדר שינוי זה צפוי להחרף.

יש בעיה קשה עם המטענים האוויריים. אין מטוסי נוסעים ולכן כל ההובלה האווירית מתבצעת על ידי מטוסי המטען מה שעשוי להוביל לעליית מחירים דרמטית, ייתכן אף פי 3 ויותר.

מטוסי מטען עובדים בצורה מלאה בסין חוץ מבאזור ההתפרצות שמהווה בערך 7% מפעילות המטען האווירי בסין.

כמויות המשלוחים מסין לישראל הם ברמה של 50% מהרגיל, אין התאוששות מלאה בהשוואה לינואר. 90% מהמטוסים שמגיעים, מגיעים ריקים.

דוגמאות למטעני אוויר נפוצים: ציוד רפואי, מכשירי סלולר, אלקטרוניקה ורכיבים ועוד קטגוריות מוצרים רבות.

חברות תעופה וספנות מפסידות כסף רב (לפי הערכה חברות הספנות מפסידות 360 מיליון דולר מדי שבוע). כרגע כשאין סחורות הן אינן מעלות את המחירים אבל עם החזרה לשגרה יש הערכה שמחירי ההובלה יעלו, כאשר לפי ההערכות אף יכפילו עצמן. על עלויות ההובלה יש להוסיף עליה בתשלומי המכס הנובעים מכך (בהעדר הסכם סחר עם סין ובמיוחד אם לא יחודשו הוראות השעה להפחתת מכסים ומסי קניה) עלויות היבוא יגדלו עוד.

בתחום השילוח וסוכנות מכס חברות קטנות התחילו לשחרר עובדים.

סחר מקוון מסין - צניחה משמעותית.

המחלקה הבינ"ל בלשכת המסחר מסייעת ויוזמת פעילויות לאיתור ספקים חלופיים עבור העוסקים המקומיים, היכן שיש היתכנות לכך.

סקירה ראשונית לגבי מגוון סקטורים:

תעשיית ההייטק

קיים חסר ברכיבים ובסחורה למפעלי הייטק בעיקר בפריפריה שעלולים להשבית פסי ייצור.

קמעונאות

כאשר יהיה מחסור, סביר שהרשתות הגדולות יידעו לגדר את הסיכונים ולשרוד, אולם אלפי חנויות קטנות שלא ייערכו בצורה נכונה עלולות למצוא את עצמן עם הוצאות קבועות גבוהות ומכירות נמוכות דרמטית מה שעלול להוביל לקריסה שלהן ולשרשרת נזק שצפויה לפגוע גם בספקים שלא יגדרו את הסיכון מפני קריסה כזו.

אופנה

מתכוננים למחסור ע"י השלמת פערים מעונות קודמות. יש קושי להחליף ייצור. ניתן להסיט מקורות יבוא בעיקר בשוליים, לא בחלק הארי של הסחורות. אם לא יחזרו לשגרה בסין, ביחס לקולקציה של החורף צפויה בעיה קשה.

סוגיית הוראת השעה: אם היא תפוג ביולי עלולה להוביל להתייקרות עוד מעבר לעליות הצפויות כתוצאה ממשבר הקורונה.

צעצועים ומוצרי תינוקות

תחום התינוקות הולך לסבול מכה קשה, במיוחד בכל הקשור למוצרי תינוקות, יש היסטורית קנייה (קמעונאים מסיטונאים). נגמרים המלאים אצל היבואנים של מגוון גלות ילדים ומוצרי תינוקות בטיחותיים.

בתחום הצעצועים יש קטגוריות שיהיו בהן בתוך חודשים בודדים חסרים משמעותיים ויש קושי להשלים פערים על ידי הסטת הרכש למדינות אחרות, בעיקר ככל שנוגע למותגים.

חשמל ואלקטרוניקה

נערכים לאובדן מכירות כתוצאה מחוסרים כבר בחודשים מאי / יוני.

נערכים ברצינות עם תכניות התייעלות קיצוניות למצב חירום שצפוי כתוצאה מהמשבר.

חשש שגם עם חזרת הייצור, ישראל היא שוק קטן ויצרנים בינ"ל יעדיפו שווקים אחרים גדולים יותר. צפי שעלות הרכש וההובלה יעלו משמעותית ולכן, אם הממשל הסיני לא יסבסד את הייצור, קיימות הערכות בדבר עליית מחירים משמעותית לקראת הקיץ.

מזון

כבר לקראת פסח צפוי מחסור במגוון מוצרים שסין מהווה מדינת יבוא מובילה ובהם חלק מהמוצרים ללא גלוטן, דגים וחומרי גלם שונים לתעשייה.

יש קושי לייצר חלופות למזונות רגישים בגלל משך הזמן הרב שלוקח להשיג את האישור משרד הבריאות למזון רגיש ובפרט אם תהיה עכשיו עליה גדולה בבקשות לאישורי יבוא.

חלפים לרכב

לפחות עד החודש הבא המפעלים מושבתים, בגלל רמת מלאים גבוהה, מעריכים שלזמן הקרוב לא יהיה מחסור.

קיימות חלופות ליצור הסיני, כולל שימוש בחלפים מקוריים שעשויים להביא לעליית מחירי תחזוקת כלי הרכב.

סיכום:

משבר הקורונה הוא משבר בריאותי וכלכלי יוצא דופן שמחייב פעולות יוצאות דופן.

מסתמן מחסור, שילך ויתרחב למגוון קטגוריות חיוניות למשק ושיגרור איתו נזקים משניים וצפי לעליית מחירים לאורך שרשרת האספקה כמו גם פגיעה בהכנסות המדינה ממסים ועליה בהוצאות המדינה (בין היתר כתוצאה מצעדי התייעלות צפויים במגזר העסקי ומהוצאות ממשלתיות במסגרת ההתמודדות עם המשבר).

סקטורים בעייתיים בולטים: תעשיית ההייטק, מוצרי חשמל ואלקטרוניקה, כלי בית, מוצרי תינוקות, צעצועים ומגוון מוצרי בנייה.

לצד פעולות לניצול הזדמנויות בינ"ל הנובעות מהמשבר, במצב משברי מסוג זה, נכון שהממשלה גם תרתם בצורה מלאה להתמודד עם הסיכונים ותשקול בין היתר:

1. יצירת מנגנון שיבחן את השינוי בעלויות ההובלה והחלטה על מקרים ותגובות ובכלל זה השתתפות של המדינה בהוצאות ההובלה העודפות. לחילופין, לכל הפחות, מבוקש להשוות עלויות הובלה לפני פרוץ המגפה לאלו של סוף חודש פברואר 2020 (ולפי הצורך בהמשך למועד מאוחר יותר), ואת ההפרש לא להכליל בערך לצרכי מכס, על מנת להקל על היבואנים ועל הציבור.
2. דחיית תשלומי מיסים – אם המצב מחמיר בעיקר מקדמות מס הכנסה.
3. ביטול מידי של הפטור ממע"מ ביבוא אישי - על מנת לצמצם את חוסר ההגינות בתנאי התחרות מצד אתרי מכר מחו"ל בתקופה מורכבת זו ועל מנת להגדיל את הכנסות המדינה.
4. הארכה מיידית של תוקף הוראות השעה להפחתת מכסים ומסי קניה עד סוף 2021 על מנת:
- לתת ודאות ויציבות לעוסקים.
- לצמצם את עליות המחירים הצפויות אם בתוך המשבר, גם המכסים יעלו.
5. הנחיות משרד הבריאות לגבי תנאי בידוד לישראלים שחוזרים ממגוון מדינות מתרחב ועל המדינה לתת מענה, כך שעלויות היעדרותם מהעבודה בהתאם להנחיות המדינה, לא יושתו על המגזר העסקי.
6. להיות עם היד על הדופק וככל שהנזקים יצטברו ויחריפו לבחון פיצוי עוסקים על בסיס ירידה במחזורי המכר בדומה לתהליך שנעשה בתקופת מלחמת לבנון השנייה.
7. פניה לרגולטורים שונים שיכינו חלופות פעולה להקלה זמנית בתהליכי קבלת אישורי היבוא והרישיונות על מנת להקל על מציאת חלופות שימנעו או יצמצמו את החסרים במשק. יש לפעול מול הרגולטורים כך שיתכוננו **באופן מיידי** כדי שבמידה והמשבר יגיע למקום שיחייב הפעלת תכניות קיצוניות, אלו יהיו מוכנות ומאושרות מהפך המשפטי, כך שניתן יהיה ליישם אותם בצורה מהירה.
מצ"ב כדוגמא נספח עם מספר הצעות ראשוניות.
8. הסרה מוחלטת של מגבלות מכסות היבוא מפקיסטן ובנגלדש שמהוות חלופה חשובה לסחורה מסיין.
9. על משרד הכלכלה לפעול להסברה מקצועית שחיונית בתקופה זו למגזר העסקי בנושא התנהלות נבונה, גידור סיכונים וחיפוש חלופות על מנת לצלוח את המשבר הזה עם כמה שפחות עסקים שיקרסו. בדרך זו יצומצמו גם נזקים משניים שעלולים להיגרם מקריסת עסקים גם לספקים שלהם ולעובדים,

בפרט במגזר הקמעונאי. דרך פעולה זו כמובן תצמצם גם את הנזק למשק ולהכנסות המדינה מאבדן הכנסות ומעליה בהוצאות. את הפעילות ניתן לנהל במגוון ערוצים – העלאת מידע לאינטרנט, דחיפה באמצעות קמפיין תקשורת ובאמצעות הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים, ייזום כנס הסברה נרחב וכו. הלשכה תשמח לסייע בכך.

מסמך זה מתייחס להתפרצות בסין, כשבימים האחרונים אנו רואים יותר ויותר מדינות שהקורונה מתפשטת אליהם. מובן שכל שהשפעה וההתפרצות באותן מדינות יחריפו, תמונת המצב עשויה להשתנות ולהחמיר בצורה דרמטית.

נספח – דוגמאות לחלופות פעולה זמניות בתחום הרגולציה

1. חסמי רגולציה המקשים על החלפת ספק של מוצר שנדרש בחוקיות יבוא ויש קושי לקבל ממנו סחורה מסין

השבתת מפעלים בסין, פוגעת כאמור בצורה קריטית ביבוא הישראלי של מגוון רחב של מוצרים מסין, אשר על רבים מהם קיימות דרישות חוקיות יבוא ובפרט דרישות תקינה שמשרד הכלכלה אחראי על אכיפתם. חסר במוצרים מייצר כמובן נזקים לשוק המקומי ועלול להביא לעליית מחירים.

שיטת האכיפה המחמירה ביחס למוצרים שחל עליהם תקן רשמי, מחייבת ביחס למוצרים בקבוצת תקינה 1 ו- 2, אישורי דגם שמצריכים פעמים רבות תהליך שעשוי להימשך בין מספר שבועות למספר חודשים בתלות במוצר.

מכיוון שמתחיל להיווצר מחסור, יבואנים מחפשים ספקים חלופיים לאותם מוצרים.

אחת הבעיות היא כאמור, משך הזמן עד קבלת אישור דגם למוצר שחל עליו תקן רשמי בקבוצת תקינה 1 או 2 – מה שצפוי לעכב את היבואנים מלבצע את היבוא, גם אם יש להם תעודות בדיקה מחו"ל (למשל של מעבדת היצרן שהיא מוסמכת על ידי גוף החתום על האמנה של ILAC) מהן הם מבינים שהמוצר עומד בדרישות התקינה הישראלית והיבואנים אף מוכנים לשמור תיק מוצר ולהצהיר על כך בהתאם לדרישות קבוצת תקינה 3.

הנושא עלה בכנס התקינה שקיימנו בשיתוף מנהל תקינה ב- 13.2, להלן הצעה לפתרון זמני שהועלתה בכנס:

מבקשים לאפשר באופן זמני ליבואן שיש לו אישור דגם למוצר בקבוצת תקינה 1 או 2 מסין, לייבא מוצר דומה, על בסיס הצהרה לפי קבוצת תקינה 3 ובתנאי שפתח במקביל בדיקת דגם לאותו מוצר.

בין אם יבחרו בחלופה זו או בהצעת פתרון אחרת, אנו סבורים שנכון להכין בהקדם חלופות פעולה ישימות שיכולות לתת מענה לנושא, שיעברו בינתיים את האישורים המשפטיים הנדרשים, כדי שברגע שיוחלט לעשות בהן שימוש, ניתן יהיה להוציא אותן לפועל ללא דיחוי.

2. חסמים הנובעים מעדכון דרישות רגולציה שנכנסות לתוקף בתקופה זו

קיימים מקרים שדרישת רגולציה חדשה צפויה להיכנס לתוקף דווקא בתקופה מורכבת זו, כמו למשל הדרישה של תכולת העופרת במוצרים שבאים במגע עם מי שתיה שצפויה להיכנס לתוקף ב 1.3.20.

מכיוון שאין אפשרות לעשות שימוש בהיצע המוצרים מסין שאמור היה לתת מענה לשוק לדרישה חדשה ומחמירה זו שאינה קיימת באירופה, מבקשים לבחון דחיה במועד הכניסה לתוקף של הדרישה המחמירה, על מנת להמשיך לעשות שימוש במוצרים שעומדים בדרישות נכון להיום, לתקופה מוגבלת של המשבר (מעבר לנושא הייחודי של הברזים, שם המצב חמור במיוחד ומטופל בצורה ייחודית, הועברה אל משרד הכלכלה פניה פרטנית של יבואן הממחישה את הבעיה גם לגבי מוצרים שאינם ברזים).

3. קושי לקבל מסמכי מקור (ובכלל זה שטרי מטען מקוריים)

בשל הקושי לקבל מסמכי מקור בתקופה זו, מבוקשת הכרה בהעתקים/צילומים של תעודות שונות כגון תעודה וטרינרית ותעודה פיטוסניטרית הנדרשות עבור מוצרים מהחי והצומח, אשר בשוטף נדרשת הצגת מסמך מקור שלהן. עד אשר יאושר להכיר בהעתקי תעודות כאמור, מבוקש לבחון הפחתת עלויות אחסנה, עבור מכולות שלא ניתן לשחררן בשל אי הצגת תעודות המקור.